

Prediction of truancy among secondary school students based on academic hope and Academic Buoyancy in the second secondary level

Zahra Maarefvand ¹, Nahid Torabi ²

¹ Faculty in Department of Educational Sciences. Faculty of Literature and Humanities. University of Qom. Qom. Iran. z.maarefvand@qom.ac.ir

² M.A. Educational Sciences. Department of Educational Sciences. Islamic Azad University Qom branch, Qom, Iran. nahidi95@gmail.com

Abstract

This study aimed to predict the truancy rate among secondary school students based on academic hope and Academic Buoyancy. The present study was applied in terms of its objective and descriptive-correlational in terms of quantitative method and type of research. The statistical population of this study consisted of all second-year secondary school students in District 3 of Qom in the academic year 1402-1403, totaling 2159 people, of which a sample of 322 people was selected using a relative stratified random sampling method. Three questionnaires were used to collect data: Spadafora & Volk (2021) truancy rate questionnaire, Khormaei and Kamari (2017) academic hope questionnaire, and Martin and Marsh's (2008) Academic Buoyancy questionnaire. The face and content validity of the questionnaires were confirmed by experts, and their reliability was calculated and confirmed using Cronbach's alpha coefficient. Data analysis was performed using Kolmogorov tests, Pearson correlation, and multiple regression in the form of SPSS24 statistical analysis software. The results showed that there is a negative relationship between academic hope and academic retention with students' truancy ($P < 0.01$). Also, academic hope and academic retention were able to predict 47% of the variance of students' truancy well, and the hope of gaining opportunities had greater explanatory power. Therefore, using academic hope and academic retention, truancy can be reduced in students.

Keywords: Students; academic buoyancy; academic retention; academic hope; secondary school.

Received: 2025/03/09 ; **Accepted:** 2025/04/25 ; **Published online:** 2025/06/20

Publisher: Qom Islamic Azad University

Article type: Research Article © The Author(s).

پیش‌بینی تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان مدارس متوسطه بر اساس امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی

زهرا معارف‌وند^۱، ناهید ترابی^۲

^۱ استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه قم، قم، ایران. (نویسنده مسئول) z.maarefvand@qom.ac.ir
^۲ کارشناسی ارشد، گروه علوم تربیتی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران. nahidti95@gmail.com

چکیده

این پژوهش با هدف پیش‌بینی تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان مدارس متوسطه بر اساس امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی انجام شد. پژوهش حاضر از منظر هدف کاربردی و از حیث روش کمی و نوع پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری این تحقیق را کلیه دانش‌آموزان متوسطه دوم ناحیه ۳ شهر قم در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به تعداد ۲۱۵۹ نفر تشکیل دادند که از این میان نمونه‌ای ۳۲۲ نفری به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی انتخاب شد. برای گردآوری داده‌ها از سه پرسشنامه تحصیل‌گزیزی اسپادافورا و ولک (۲۰۲۱)، امید به تحصیل خرمائی و کمری (۱۳۹۶) و پایستگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰۸) استفاده شد. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه‌ها از نظر صاحب‌نظران تایید و پایایی آنها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و تایید شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با آزمون‌های کولموگروف، همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه در قالب توسط نرم‌افزار تحلیل آماری SPSS24 انجام شد. نتایج نشان داد که بین امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی با تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان رابطه منفی وجود دارد ($P < 0/01$). همچنین امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی توانستند ۴۷ درصد از واریانس تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان را به خوبی پیش‌بینی نمایند و امید به کسب فرصت‌ها قدرت تبیین بیشتری داشته است. لذا با استفاده از امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی می‌توان تحصیل‌گزیزی را در دانش‌آموزان کاهش داد.

کلیدواژه‌ها: دانش‌آموزان؛ تحصیل‌گزیزی؛ پایستگی تحصیلی؛ امید تحصیلی؛ مدارس متوسطه.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۵؛ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۴/۰۳/۳۰

© نویسندگان.

نوع مقاله: پژوهشی

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم

۱. مقدمه

دانش‌آموزان بزرگ‌ترین سرمایه‌های انسانی هر جامعه محسوب می‌شوند، زیرا با به‌کارگیری علم و دانش و مهارت‌های آموخته‌شده می‌توانند گام‌های استواری در جهت رشد و تعالی جامعه بردارند (سینگ، کومار و سریواستاوا^۱، ۲۰۲۰). امروزه تحصیل‌گزینی یک معضل آموزشی و اجتماعی (اسکاریو و همکاران^۲، ۲۰۲۲) یک رفتار ضداجتماعی و گاهی یک عمل بزهکارانه است که به تدریج یک مسئله جدی برای مدارس، خانواده و نوجوانان تبدیل شده است (بولو- استیو و همکاران^۳، ۲۰۲۲). مشکلات حضور در مدرسه با واژه‌هایی همچون مدرسه‌گزینی، اجتناب از مدرسه و تحصیل‌گزینی توصیف شده است (زاک^۴، ۲۰۲۰) و طیفی از رفتارهای با ریسک پایین مانند حواس‌پرتی، آزار و اذیت و مزاحمت ایجاد کردن، بی‌تفاوتی و سروصدا، عدم حضور در کلاس و ترک کلاس را شامل می‌شود (تریسی^۵ و همکاران، ۲۰۲۲). بسیاری از این رفتارهای مختل‌کننده، عمدتاً با رفتارهای کوچکی شروع می‌شوند که هرچند می‌توانند در ابتدای امر توسط معلمان و کارکنان پیشگیری شوند، اما متأسفانه مورد غفلت قرار می‌گیرند (هودگینز^۶ و همکاران، ۲۰۲۲). در یک تقسیم‌بندی کلی، بیشتر پژوهشگران عوامل چهارگانه؛ عوامل فردی، خانواده، مدارس و دانشگاه و اجتماع را به عنوان عوامل تاثیرگذار در تحصیل‌گزینی مطرح کرده‌اند (استرند و لاوریک^۷، ۲۰۱۴). یکی از پیشایندهای شناختی- انگیزشی موثر بر تحصیل‌گزینی در میان دانش‌آموزان، امید به تحصیل^۸ است. از نظر اشنایدر، بنیان‌گذار نظریه امید در روان‌شناسی، امید عبارت است از ظرفیت ادراک‌شده برای تولید مسیرهایی به سمت هدف‌های مطلوب و انگیزه ادراک‌شده برای حرکت در این مسیرها (اشنایدر و تیلور^۹، ۲۰۰۰). در نظریه اشنایدر، امید تحصیلی به عنوان نوعی امید در نظر گرفته می‌شود که خاص حوزه تحصیل است (مالیک^{۱۰}، ۲۰۱۳). مطالعات نشان می‌دهد که امید آکادمیک قدرت پیشگویی

1. Singh, Kumar & Srivastava
2. Escario, Giménez-Nadal & Wilkinson
3. Bolu-Steve, Fadipe & Kayode,
4. Zack
5. Tracy
6. Hudgins
7. Strand, Lovrich
8. Academic Hope
9. Snyder & Taylor
10. Malik

قوی‌تری در عملکرد تحصیلی نسبت به امید عمومی دارد که نشان‌دهنده ماهیت خاص حوزه آن است (وانگ و شنگ^۱، ۲۰۲۴). از این روی، امید یعنی انتظار مثبت برای دستیابی به هدف‌ها. امید تحصیلی توسط مولفه‌هایی مانند امید به کسب فرصت‌ها و مهارت‌های زندگی تعریف می‌شود که می‌تواند دانش‌آموزان را به مشارکت فعال در مطالعات خود انگیزه دهد (خرمایی و همکاران، ۲۰۲۴). در پژوهش‌های مختلف ارتباط بین امید به تحصیل و کاهش تحصیل‌گریزی نشان داده شده است. امید به تحصیل از جمله سازه‌های شناختی-هیجانی محسوب می‌شود که اثرگذاری آن بر آسایش روان‌شناختی در موقعیت‌های تربیتی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (پیتمن^۲، ۲۰۱۹). امید به تحصیل به این معناست که یادگیرنده تا چه اندازه فرد از نظر تحصیلی توانایی رسیدن به این خواسته‌ها را دارد، بنابراین می‌توان پیش‌بینی کرد که با رشد امید به تحصیل، آسایش روان‌شناختی دانش‌آموزان یا دانشجویان افزایش یابد (هوی^۳ و همکاران، ۲۰۱۳). امید به تحصیل بیانگر نگرش‌های کلی فرد به آینده تحصیلی همراه با میزان تلاش فعالانه برای دستیابی به نتیجه آتی است (رند^۴ و همکاران، ۲۰۲۰). به گونه‌ای که شاخص امید به تحصیل نشان‌دهنده متوسط سال‌هایی است که یک فرد انتظار دارد یا امیدوار است که در مقاطع مختلف تحصیلی ثبت‌نام کند و آموزش ببیند. امید به تحصیل دارای ۴ مولفه است که مولفه اول آن با عنوان امید به کسب فرصت‌ها^۵ است که عبارتست از این انتظار که شخص با تحصیل بتواند در آینده به فرصت‌های شغلی و اجتماعی و نیز موفقیت در زندگی دست یابد. مولفه دوم امید به کسب مهارت‌های زندگی^۶ که به معنای این انتظار در یادگیرنده است که آنچه در مدرسه می‌آموزد به وی مهارت‌های لازم در تفکر، زندگی در اجتماع و تعامل با دیگران را خواهد آموخت. سومین مولفه امید به سودمندی مدرسه^۷ نام گرفته است. امید به سودمندی مدرسه گویای این انتظار است که مدرسه و تحصیل در داشتن یک زندگی خوب و کسب شغلی مناسب سودمند و مفید باشد. در نهایت مولفه چهارم امید به کسب شایستگی^۸ است که گویای انتظاری است که با تحصیل می‌توان اعتبار، محبوبیت و وجهه اجتماعی به دست آورد (خرمایی و کمری، ۱۳۹۶).

1. Wong & Cheung
2. Pittman
3. Hoy
4. Rand
5. hope to gain opportunities
6. hope to gain life skills
7. hope in school's usefulness
8. hope to gain competency

از جمله متغیرهای تاثیرگذار دیگر بر کاهش تحصیل‌گزیزی، پایداری تحصیلی^۱ است. با وجود اینکه پایداری تحصیلی می‌تواند با پیشرفت تحصیلی و موفقیت تحصیلی در ارتباط باشد، برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهند ناامیدی می‌تواند با عملکرد تحصیلی ضعیف در ارتباط باشد و بر پایداری تحصیلی به صورت منفی تاثیر بگذارد (شک و لی^۲، ۲۰۱۶). منظور پایداری تحصیلی توانایی دانش‌آموز در غلبه بر مشکلات، موانع و چالش‌های زندگی روزمره تحصیلی است، که برای بیشتر دانش‌آموزان رخ می‌دهد (مارتین و مارش^۳، ۲۰۰۸). پایداری تحصیلی به توانایی دانشجو برای ادامه تحصیل از ترم به ترم تا پایان مدرک اشاره دارد که تحت تاثیر عوامل مختلفی، چه در داخل و چه خارج از کنترل دانش‌آموز است (استفان^۴، ۲۰۲۴). دانش‌آموزان دارای پایداری تحصیلی کسانی هستند که انگیزه پیشرفت بالایی را در خود نگه می‌دارند و عملکرد بهینه خود را با وجود وقایع تنش‌زای محیطی و با شرایطی که آنها را در موضع عملکرد ضعیف تحصیلی و حتی ترک تحصیل قرار می‌دهد، حفظ می‌کنند (شهبازی و همکاران^۵، ۲۰۲۰). پایداری تحصیلی یکی از شاخص‌های مهمی است که بر تربیت و یادگیری ثمربخش و موفقیت‌آمیز فرد اثر می‌گذارد و تحت تاثیر زمینه‌های هیجانی و ابرازگری هیجانی قرار دارد (مارتین و مارش^۶، ۲۰۰۹). پایداری تحصیلی، دربرگیرنده شایستگی‌هایی از قبیل اعتماد، انگیزش، جهت‌گیری، ارتباط و مدیریت تنش است. پایداری به عنوان یک محافظت‌کننده از ویژگی‌های شخصیتی افراد متاثر است (پنینگتن^۷، ۲۰۱۷). تحصیل‌گزیزی یکی از مشکلات و مسائل نظام آموزشی است که با پیامدهای نامطلوب فردی، اجتماعی و تحصیلی بسیاری همراه است. تا جایی که بی‌توجهی به آن در نهایت به هدر رفتن سرمایه‌های اجتماعی یک جامعه منجر خواهد شد. هم‌چنین عدم توجه به این گونه رفتارها چه در سطح خفیف آن و چه در سطح شدید سبب کاهش خودکارآمدی، پایداری، امید به تحصیلی و اشتیاق و انگیزه تحصیلی می‌گردد. تحصیل‌گزیزی سبب طیف وسیعی از رفتارها تا پیامدهای جدی‌تری را که از تهدید و ارباب ناشی می‌شوند شامل می‌شود و نیز این گونه رفتارها باعث از بین رفتن آموزش و یادگیری در کلاس شده و بر ساختار کلاس و محتوای تصمیمات معلم تاثیرگذار

1. Academic Buoyancy
2. Shek & Li
3. Martin & Marsh
4. Stephen
5. Shahbazi
6. Pennington

است. تحقیق حاضر درصدد پاسخ به این سوال است که تحصیل‌گریزی دانش‌آموزان چگونه بر اساس امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی قابل پیش‌بینی است؟ فرضیه‌های پژوهش نیز شامل موارد زیر می‌شود:

۱. بین تحصیل‌گریزی دانش‌آموزان با امید تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۲. بین تحصیل‌گریزی دانش‌آموزان با پایستگی تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۲. پیشینه پژوهش

مرور پیشینه تجربی در داخل و خارج از کشور نشان داد که روابط میان تحصیل‌گریزی و امید به تحصیل و پایستگی تحصیلی کمتر مورد توجه محققان تربیتی قرار گرفته و پژوهشی که مستقیماً روابط این سه متغیر را به‌ویژه در میان دانش‌آموزان بررسی کرده باشد، یافت نشد. حسنی رودی و عصارى اصفهانی (۲۰۲۴) به پژوهشی با عنوان تحلیلی بر ادراکات و تجربیات زیسته از پدیده ماندگاری آموزشی در دانشجویان مقطع کارشناسی مشمول کمیسیون موارد خاص پرداختند. این پژوهش کاربردی با رویکرد کیفی انجام شد. مطابق با یافته‌ها «چالش‌های روان‌شناختی» در عوامل فردی- خانوادگی، «ضعف در برنامه درسی» در عوامل آموزشی- سازمانی و «اثربخشی مالی» در عوامل اجتماعی- اقتصادی از جمله موارد پرتکرار در رابطه با پدیده ماندگاری آموزشی می‌باشند. تریسی^۱ و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی تاثیر پایستگی تحصیلی بر اشتیاق تحصیلی با نقش میانجی امید به تحصیل در بین دانش‌آموزان پرداختند. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که اثر مستقیم پایستگی تحصیلی بر اشتیاق تحصیلی با بتای ۰/۴۳ و بر امید به تحصیل با بتای ۰/۵۵ معنی‌دار است و همچنین امید به تحصیل بر اشتیاق تحصیلی با بتای ۰/۳۲ اثر مستقیم دارد. هم‌چنین اثر غیرمستقیم پایستگی تحصیلی بر اشتیاق تحصیلی از طریق امید به تحصیل معنی‌دار بود. هودگینز^۲ و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی رابطه پایستگی تحصیلی و عدالت کلاسی با تحصیل‌گریزی با واسطه‌گری درگیری تحصیلی پرداختند. روش پژوهش از نوع همبستگی بود. مطابق با نتایج درگیری تحصیلی نقش واسطه‌ای در رابطه با عدالت کلاسی و پایستگی تحصیلی با تحصیل‌گریزی داشت. کاهیادی^۳ و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی نقش واسطه‌ای پایستگی تحصیلی در رابطه بین اشتیاق تحصیلی و تحصیل‌گریزی پرداختند. روش پژوهش از نوع پیمایشی بود. با توجه

<https://sanad.iau.ir/journalitem/>

1. Tracy
2. Hudgins
3. Cahyadi

به یافته‌ها، پایداری تحصیلی نقش واسطه‌ای در رابطه اشتیاق تحصیلی با تحصیل‌گریزی داشت. به این معنا که با افزایش اشتیاق تحصیلی، پایداری تحصیلی نیز افزایش یافته و از این طریق، تحصیل‌گریزی کاهش یافته است. زاک^۱ (۲۰۲۰) در پژوهش خود به بررسی نقش واسطه‌ای درگیری تحصیلی در رابطه بین انگیزه و تحصیل‌گریزی پرداختند. روش پژوهش توصیفی-همبستگی بوده است. نتایج نشان داد، مدل این پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است و درگیری تحصیلی نقش واسطه‌ای میان بین انگیزه و تحصیل‌گریزی دارد. کمپل^۲ و همکاران (۲۰۲۰) نیز به بررسی نقش واسطه‌گری خودتنظیمی تحصیلی در رابطه امید به تحصیل و اشتیاق تحصیلی پرداختند. روش پژوهش همبستگی بوده است. نتایج تحلیل مسیر نشان داد که امید به تحصیل هم به صورت مستقیم و هم از مسیر واسطه‌ای خودتنظیمی تحصیلی می‌تواند اشتیاق تحصیلی را پیش‌بینی کند. هم‌چنین خودتنظیمی تحصیلی نیز به طور مستقیم اشتیاق تحصیلی را به صورت مثبت پیش‌بینی می‌کند. امید به تحصیل، خودتنظیمی تحصیلی را نیز به صورت معنی‌دار پیش‌بینی می‌کند.

با بررسی ادبیات و پیشینه تحقیقات انجام‌شده چنین بر می‌آید که تحقیقات انجام‌شده در حوزه تحصیل‌گریزی دانش‌آموزان به تاثیر امید تحصیلی و پایداری تحصیلی به عنوان پیش‌بینی‌کننده این متغیر اشاره نکرده‌اند و تبیین دقیق‌تر روابط بین این سه متغیر به‌خصوص در دانش‌آموزان مقطع متوسطه نیازمند بررسی‌های بیشتر و در نظر گرفتن نقش برخی متغیرهای تأثیرگذار دیگر است.

۳. روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نوع طرح‌های همبستگی است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان متوسطه دوم ناحیه ۳ شهر قم در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به تعداد ۲۱۵۹ نفر می‌باشند که از این میان نمونه‌ای ۳۲۲ نفری به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی انتخاب شد. معیار طبقه‌بندی، جنسیت دانش‌آموزان بود (۱۷۹ پسر و ۱۴۳ دختر). ابزار گردآوری داده‌ها شامل موارد زیر است:

پرسشنامه تحصیل‌گریزی اسپادافورا و ولک^۳ (۲۰۲۱): این پرسشنامه دارای ۱۱ گویه و دو مولفه رفتارهای خفیف تحصیل‌گریزی عمدی (۵ سوال) و تحصیل‌گریزی غیر عمدی (۶ سوال) است. طیف سوالات به صورت پنج درجه‌ای از هرگز، بندرت، گاهی اوقات، اغلب، همیشه است.

1. Zack

2. Campbell

3. Spadafora & Volk

روایی صوری و محتوایی در این پژوهش با نظر اساتید تایید و پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد.

پرسشنامه امید به تحصیل خرمائی و کمری (۱۳۹۶): این پرسشنامه دارای ۲۷ گویه و چهار بعد امید به کسب فرصت‌ها (۷ گویه)، امید به کسب مهارت‌های زندگی (۶ گویه)، امید به سودمندی مدرسه (۷ گویه) و امید به کسب صلاحیت (۷ گویه) است. پاسخ‌ها بر روی طیف پنج درجه‌ای کاملاً مخالفم=۱، مخالفم=۲، نظری ندارم=۳، موافقم=۴ و کاملاً موافقم=۵ ثبت می‌گردد. روایی صوری و محتوایی در این پژوهش با نظر اساتید تایید و پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۴ به دست آمد.

پرسشنامه پایداری تحصیلی مارتین و مارش^۱ (۲۰۰۸): این پرسشنامه دارای ۶ سوال است و نمره‌گذاری در یک طیف لیکرت از کاملاً موفقم با نمره (۵) تا کاملاً مخالف (۱) نمره‌گذاری می‌شود. روایی صوری و محتوایی با نظر اساتید تایید و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ محاسبه شد. جهت پاسخگویی به سوالات پژوهش از آزمون‌های کولموگروف - اسمیرنوف، آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه در قالب توسط نرم‌افزار تحلیل آماری SPSS24 استفاده شد.

۴. یافته‌ها

به منظور پیش‌بینی تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان مدارس متوسطه بر اساس امید تحصیلی و پایداری تحصیلی مقطع متوسطه دوم ناحیه ۳ شهر قم، در فرآیند بررسی فرضیه‌ها از روش‌های ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده است.

فرضیه اول: بین تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان با امید تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۱. ماتریس ضریب همبستگی پیرسون بین تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان با امید تحصیلی

مقیاس	رفتارهای خفیف تحصیل‌گزیزی عمدی	تحصیل‌گزیزی غیرعمدی
امید به کسب فرصت‌ها	-۰/۴۰۹**	-۰/۴۲۴**
امید به کسب مهارت‌های زندگی	-۰/۴۸۸**	-۰/۳۱۱**
امید به سودمندی مدرسه	-۰/۳۸۶**	-۰/۳۰۳**
امید به کسب صلاحیت	-۰/۴۸۰**	-۰/۵۳۶**

** سطح معنی‌داری ۰/۰۱

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی خرده‌مقیاس‌های تحصیل‌گزیری دانش‌آموزان با خرده‌مقیاس‌های امید تحصیلی از نظر آماری معنادار است و از آنجا که مقادیر آنها منفی است بدین معناست که با افزایش امید تحصیلی، تحصیل‌گزیری دانش‌آموزان کاهش می‌یابد.

فرضیه دوم: بین تحصیل‌گزیری دانش‌آموزان با پایستگی تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۲. ماتریس ضریب همبستگی پرسون بین تحصیل‌گزیری دانش‌آموزان با پایستگی تحصیلی

مقیاس	رفتارهای خفیف تحصیل‌گزیری عمدی	تحصیل‌گزیری غیرعمدی
پایستگی تحصیلی	-۰/۳۱۶**	-۰/۲۴۰**

** سطح معنی‌داری ۰/۰۱

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی خرده‌مقیاس‌های تحصیل‌گزیری دانش‌آموزان با مقیاس پایستگی تحصیلی از نظر آماری معنادار است و از آنجا که مقادیر آنها منفی است بدین معناست که با افزایش پایستگی تحصیلی، تحصیل‌گزیری دانش‌آموزان کاهش می‌یابد.

فرضیه سوم: تحصیل‌گزیری دانش‌آموزان مدارس متوسطه براساس امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی قابل پیش‌بینی است.

جدول ۳. نتایج آزمون رگرسیون چندگانه در پیش‌بینی تحصیل‌گزیری براساس امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	R^2	Adj R
رگرسیون	۴۳۸۲/۱۸	۵	۸۷۶/۴۳	۵۶/۸۹	۰/۰۰۱	۰/۴۷	۰/۴۶
باقی‌مانده	۴۸۶۷/۴۵	۳۱۶	۱۵/۴۰				
کل	۹۲۴۹/۶۴	۳۲۱					

با توجه به جدول ۳ سطح معنی‌داری کوچکتر از ۰/۰۵ است پس رابطه خطی معنی‌داری بین متغیر مستقل و متغیر وابسته در مدل وجود دارد. ضریب تعیین نشان می‌دهد که چند درصد تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. مقدار ضریب تعیین همواره مثبت و بین صفر و یک است. مقدار صفر یعنی استفاده از متغیر یا متغیرهای مستقل در برآورد متغیر وابسته هیچ نقشی ندارد و مقدار یک بیانگر تخمین ۱۰۰ درصد واریانس متغیر وابسته توسط متغیر یا متغیرهای مستقل

می‌باشد. در اینجا ضریب تعیین مدل برابر $0/47$ است و این بدین معناست که امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی توانسته‌اند 47 درصد از واریانس تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان را به خوبی پیش‌بینی نمایند.

جدول ۴. نتایج ضرایب رگرسیون در پیش‌بینی تحصیل‌گزیزی براساس امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	
	مقدار B	خطای استاندارد	مقدار t	p-value
عدد ثابت	۵۸/۳۵	۱/۹۷	۲۹/۵۷	۰/۰۰۱
امید به کسب فرصت‌ها	-۰/۳۸	۰/۰۷۲	-۰/۲۵	۰/۰۰۱
امید به کسب مهارت‌های زندگی	-۰/۲۱	۰/۰۸۴	-۰/۱۵	۰/۰۱۱
امید به سودمندی مدرسه	-۰/۱۸	۰/۰۷	-۰/۱۵	۰/۰۰۷
امید به کسب صلاحیت	-۰/۵۹	۰/۰۸۴	-۰/۳۴	۰/۰۰۱
پایستگی تحصیلی	-۰/۲۰	۰/۰۸۴	-۰/۱۰	۰/۰۱۸

همان‌طور که در جدول شماره ۴ مشاهده می‌شود نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه حاکی از آن بود که مقیاس‌های امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی دارای قدرت پیش‌بینی معنادار برای متغیر وابسته تحصیل‌گزیزی می‌باشند. همان‌طور که مشاهده می‌شود، ضرایب بتای استاندارد متغیر امید به کسب فرصت‌ها ($\beta = -0/25$)، امید به کسب مهارت‌های زندگی ($\beta = -0/15$)، امید به سودمندی مدرسه ($\beta = -0/18$)، امید به کسب صلاحیت ($\beta = -0/34$) و پایستگی تحصیلی ($\beta = -0/20$) است که پیش‌بینی‌کننده تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان هستند.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

در بررسی فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه بین تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان با امید تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد، نتایج نشان داد، ضریب همبستگی خرده‌مقیاس‌های تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان با خرده‌مقیاس‌های امید تحصیلی از نظر آماری معنادار است و از آنجا که مقادیر آنها منفی است بدین معناست که با افزایش امید تحصیلی، تحصیل‌گزیزی دانش‌آموزان کاهش می‌یابد. درخصوص همسویی این یافته با نتایج پژوهش‌های قبلی پژوهشی که مستقیماً این فرض را مورد بررسی قرار داده باشد یافت نشد. در عین حال می‌توان این یافته را با نتایج تحقیقات قبلی (تریسی و همکاران، ۲۰۲۲؛ یوسفوند و همکاران، ۱۳۹۷ و شیرزادی و شیخ الاسلام، ۱۳۹۷) به نوعی همسو

دانست. با توجه به اینکه دانش‌آموزان دارای امید و امیدواری به تحصیل می‌توانند مسیرهای رسیدن به اهداف خود را هموار و در راه رسیدن به آن‌ها مصمم و قاطع شوند به همان میزان اشتیاق تحصیلی و تلاش و پایداری در راه رسیدن به اهداف افزایش خواهد یافت و دانش‌آموزان می‌توانند مشتاقانه نسبت به فعالیت‌های هدفمند خود تمرکز کنند، در نتیجه احتمال رفتارهای مخرب و نامناسب در کلاس (تحصیل‌گریزی) در آن‌ها به حداقل می‌رسد. همچنین می‌توان اذعان کرد زمانی که دانش‌آموزان بدانند و درک داشته باشند که مدرسه و تحصیل در داشتن یک زندگی خوب و کسب شغلی مناسب و سودمند تاثیرگذار است، به همان میزان ابعاد اشتیاق تحصیلی در آن‌ها ارتقا می‌یابد که سبب می‌شود تلاش و کوشش مناسب در راه رسیدن به اهداف داشته باشند، از رفتارهای هیجانی و عاطفی منفی خودداری کنند و بهتر بتوانند دانش و اطلاعات خود را توسعه، بسط و سامان دهند که همین امر موجب کاهش رفتارهای مخرب و اختلال‌گر در امور درسی و کلاسی می‌گردد. آن زمان که دانش‌آموزان بدانند که با درس، تحصیل و موفق بودن در امور تحصیلی خود به مهارت‌های مورد نیاز در زندگی آینده رسیده و می‌تواند این مهارت‌ها را در جامعه استفاده و مورد محبوبیت اجتماعی قرار گیرد، بیشتر از پردازش شناختی موثر در جریان یادگیری استفاده می‌کنند و زمینه را برای ارتقا و افزایش اشتیاق تحصیلی فراهم نموده و در همین راستا از رفتارهای مخرب در کلاس درس که مخل آرامش و تمرکز بر روی امور درسی است خودداری نموده و می‌تواند بر تلاش مستمر خود تمرکز کرده و یادگیری موثرتر و پایداری بیشتری داشته باشد.

در بررسی فرضیه دیگر پژوهش مبنی بر اینکه بین تحصیل‌گریزی دانش‌آموزان با پایستگی تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد، نتایج نشان داد که ضریب همبستگی خرده‌مقیاس‌های تحصیل‌گریزی دانش‌آموزان با مقیاس پایستگی تحصیلی از نظر آماری معنادار است و از آنجا که مقادیر آنها منفی است بدین معناست که با افزایش پایستگی تحصیلی، تحصیل‌گریزی دانش‌آموزان کاهش می‌یابد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های پیری و شهنی ییلاق (۱۴۰۱)، همسو است. دانش‌آموزانی که می‌دانند و درک کرده‌اند موفقیت در تحصیل ضامن کسب اعتبار، محبوبیت و وجهه اجتماعی در جامعه آینده است و می‌تواند با تحصیلات خود در جامعه نفوذ کرده و موفق گردد و به سبب این امور ابعاد اشتیاق تحصیلی نیز در آن‌ها افزایش یافته و به تبع آن کمتر به سوی رفتارهای خشونت‌بار و تکانشی سوق پیدا کرده و می‌تواند تمرکز خود را بر امور درسی و تحصیلی داشته باشد و موفق گردد و از بروز رفتارهای مخرب در کلاس درس و در جریان یادگیری خودداری می‌کنند.

هم‌چنین در بررسی فرضیه دیگر پژوهش مبنی بر اینکه تحصیل‌گریزی دانش‌آموزان مدارس متوسطه براساس امید تحصیلی و پایستگی تحصیلی قابل پیش‌بینی است، نتایج نشان داد که امید

تحصیلی و پایستگی تحصیلی توانسته اند ۴۷ درصد از واریانس تحصیل‌گریزی دانش‌آموزان را به خوبی پیش‌بینی نمایند. درخصوص همسویی این یافته با نتایج پژوهش‌های قبلی پژوهشی که مستقیماً این فرض را مورد بررسی قرار داده باشد یافت نشد. در عین حال می‌توان این یافته را با نتایج تحقیقات قبلی (تریسی و همکاران، ۲۰۲۲؛ جعفری و عبدی زرین، ۱۴۰۰؛ زینعلی، اکبری، صادقی و مقتدر، ۱۳۹۹؛ بارانی، راه پیمای و خرمایی، ۱۳۹۸ و هودگینز^۱ و همکاران، ۲۰۲۲) به نوعی همسو دانست.

منابع

- بارانی، حمید؛ راه پیمای، سمیرا و خرمایی، فرهاد. (۱۳۹۸). بررسی نقش واسطه‌ای خودنظم‌جویی تحصیلی در رابطه بین امید به تحصیل و تحصیل‌گزیری. روان‌شناسی تحولی، ۱۵(۵۹)، ۳۲۳-۳۳۵.
- پیری، موسی و شهنی بیلاق، منیجه (۱۴۰۱). اجرای مدل رابطه التزام تحصیلی و اهمال‌کاری تحصیلی، غیبت از مدرسه و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری پایستگی تحصیلی در دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم استان ایلام. نشریه روانشناسی، ۲۶(۴)، ۳۲۷-۳۳۶.
- شیرزادی، محمدمهدی؛ شیخ الاسلام، راضیه (۱۳۹۷). بررسی رابطه محقق‌پنداری تحصیلی و عدالت کلاسی با آداب‌گزیری تحصیلی با واسطه‌گری درگیری تحصیلی. روش و مدل‌های روان‌شناختی، ۳۲، ۶۳-۸۲.
- جعفری، زهرا و عبدی زرین، سهراب (۱۴۰۰). پیش‌بینی سازگاری تحصیلی بر اساس اشتیاق تحصیلی، هویت تحصیلی و پایستگی تحصیلی در دانش‌آموزان. مطالعات روان‌شناسی تربیتی، ۱۸(۴۴)، ۱۰۳-۱۲۲.
- خرمایی، فرهاد. و کمری، سامان (۱۳۹۶). ساخت و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس امید به تحصیل. راهبردهای شناختی در یادگیری، ۵(۸)، ۳۷۱۵.
- زینعلی، شینا؛ اکبری، بهمن؛ صادقی، عباس و مقتدر، لیلا (۱۳۹۹). تعیین رابطه سرمایه‌های تحولی و امید به تحصیل با بهزیستی تحصیلی و بازدارنده رفتاری با نقش میانجی پایستگی تحصیلی در دانش‌آموزان داوطلب ورود به دانشگاه. سلامت اجتماعی، ۸(۱)، ۱-۱۲.
- یوسفوند، مهدی؛ قدم‌پور، عزت‌اله؛ صادقی، مسعود و غلامرضایی، سیمین (۱۳۹۷). بررسی نقش پایستگی تحصیلی، مکان کنترل و هیجانات تحصیلی در پیش‌بینی تاب‌آوری تحصیلی دانشجویان دانشگاه لرستان. تدریس پژوهی، ۶(۴)، ۱۲۷-۱۴۴.
- Bolu-Steve, F. N. B., Fadipe, R. A., & Kayode, O. C. (2022). Causes and Consequences of Truancy among in School Adolescents in Oyo North Senatorial District Nigeria. SPEKTA. Journal Pengabdian Kepada Masyarakat: Teknologi dan Aplikasi, 3(1), 23-30.
- Cahyadi, A., Hendryadi, H., Mappadang, A. (2021). Workplace and classroom incivility and learning engagement: The moderating role of locus of control. International Journal for Educational Integrity, 17(4). <https://doi.org/10.1007/s40979-021-00071-z>.
- Campbell, L. O., Tinstman Jones, J., and Lambie, G. W. (2020). Online academic incivility among adult learners. Adult Learn. 31, 109-119
- Escario, J.-J., Giménez-Nadal, J. I., & Wilkinson, A. V. (2022). Predictors of adolescent truancy: The importance of cyberbullying, peer behavior, and parenting style. Children and Youth Services Review, 143, 1-8.
- Hoy, B. D., Suldo, S. M., & Mendez, L. R. (2013). Links between parent's and children's levels of gratitude, life satisfaction, and hope. Journal of Happiness Studies, 14(4), 251-269.
- Hosnaroodi, M., & Athari Esfahani, Z. S. (۲۰۲۴). An analysis on the perceptions and lived experiences from the phenomenon of educational persistence in undergraduate students subject to special cases commission (case study: University of Kashan). Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education, ۳۰(۳)، ۷۵-۹۴. <https://doi.org/10.۶۱۸۳۸/kman.irphe.۳۰/۳/۵>

- Hudgins, T., Layne, D., Kusch, C., & Lounsbury, K. (2022). An analysis of the perceptions of incivility in higher education. *Journal of Academic Ethics*.
- Khormaei, F., Kamari Songhorabadi, S., & Khanna, M. M. (2024). Development and validation of the academic hope scale (AcHS) for students. *Discover Psychology*, 4(1), 1-17. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-4968417/v1>
- Malik, A. (2013). Efficacy, hope, optimism and resilience at workplace –positive Organizational Behavior. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 3(10): 1-4.
- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2008). Academic buoyancy: Towards an understanding of students' everyday academic resilience. *Journal of School Psychology*, 46, 53–83.
- Pennington, S.E. (2017). Motivation, needs support, and language arts classroom practices: creation and validation of a measure of young adolescents' perceptions. *RMLE Online*, 40(9), 1-9.
- Pittman, A. M. (2019). Finding hope: Exploring the relationships among the Academic Hope Scale, the Appreciative Advising Inventory, and Grade Point Average in a college student population. (Unpublished doctoral dissertation). Florida Gulf Coast University, Florida.
- Rand, K. L., Martin, A. D., & Shea, A. M. (2019). Hope, but not optimism, predicts academic performance of law students beyond previous academic achievement. *Journal of Research in Personality*, 45, 638- 686.
- Snyder, C.R., & Taylor, J.D. (2000). Hope as a common factor across psychotherapy approaches. In C.R Singh, L. B., Kumar, A., & Srivastava, S. (2020). Academic burnout and student engagement: a moderated mediation model of internal locus of control and loneliness. *Journal of International Education in Business*, 2(14), 219-239.
- Shek, D. T., & Li, X. (2016). Perceived school performance, life satisfaction, and hopelessness: a 4-year longitudinal study of adolescents in Hong Kong. *Social indicators research*, 126(2), 921-934.
- Spadafora, N., Volk, A. A. (2021). Child and Youth Classroom Incivility Scale (CYCIS): Exploring Uncivil Behaviors in the Classroom. *School Mental Health*, 13: 200-186.
- Strand, P. S., & Lovrich, N. P. (2014). Graduation outcomes for truant students: An evaluation of a school-based, court-engaged community truancy board with case management. *Children and Youth Services Review*, 43, 138-144.
- Tracy, H., Diana, L., Celena, E., Kusch, L.(2022). Disruptive Academic Behaviors: The Dance Between Emotional Intelligence and Academic Incivility. *Journal of Academic Ethics*. 12: 42-59.
- Stephen, J. S. (2024). Academic Persistence in an Online Course or Program (pp. ۲۹–۴۳). Springer International Publishing. <https://doi.org/2-54439-031-3-978/10/10072-54439-3>
- Wong, W. L. L., & Cheung, S. H. (2024). Hope and its associations with academic-related outcomes and general wellbeing among college students: the importance of measurement specificity. *BMC psychology*, 12(1), 398. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-01859-7>
- Zack, L. (2020) Non-traditional students at public regional universities: A case study. *Teacher-Scholar: The Journal of the State Comprehensive University*, 9(1).